

Kteri je imel najlepší šmarnični altarček.

Najlepší in najprijetniši čas v vsem letu je ljuba spomlad. Središče te lepote in prijetnosti je pa cvetlični mesec — krasni majnik. Posebno pa je sv. cerkev poveljčala ta mesec s tem, da ga je Mariji, nebeški Kraljici, posvetila s prelepo, Slovincem tolikanj priljubljeno pobožnostjo, ki ima ime »šmarnice«.

Zares, lepšega in primernišega časa za to genljivo pobožnost bi si ne bila mogla izbrati, kakor mesec majnik. Krasota iz zimskega spanja probujene narave, nežno zelenje in cvetje po poljih, vrtih, travnikih in gozdih, prijetna vonjava krasnih cvetlic in veselo petje preljubih ptičkov: vse vse nas v tem

krasnem mesecu spominja na veličastvo, lepoto, ljubeznjivost, dosežen zvonček, ki čez hrib in plan glasi: »Češčena si Marija!« Ali se vam ne zdi, kakor bi bilo na vsaki vejici posebej s prekrasnimi črkami zapisano: »Ave Maria!« Vsa narava slavi njo, ki se imenuje »cvetlica v dolu, lilija na polji«, — njo, o kateri v tako vzvišanih

brotljivost, milobo in slavo naše prisrčne Matere, mogočne Kraljice nebeške. Vsaka cvetlica oznanja Marijino čast in lepoto. Ali se vam ne zdi, kakor bi bila vsaka cvetka posebej Mariji po-

besedah govori sv. pismo: »Povikšana sem kakor cedra na Libanu in kakor cipresa na gori Sijonski; kakor palma v Kadesu sem visoko zrastle in kakor zasajena roža v Jerihi; kakor lepa oljka na polji in kakor javor ob vodi sem visoko zrastle«.

Kako naj pa še le sree človeško, zlasti nedolžno otroško srce, preslavlja Marijo v tem svetem mescu! Saj ravno misel na Marijino lepoto in veličastvo nam tolikanj priljublja majnikovo lepoto v naravi. O kako plemenito, kako vzvišano, kako čisto je spomladno veselje nedolžnega srca, katero Marijo ljubi!

Pridni otroci ne obhajajo šmarnice le v cerkvi, ampak tudi doma. In kako najlepšo, boste razvideli iz naslednjega.

1.

Že en teden pred majnikom je Dorica s prostorne omare vse pospravila ter jela pripravljati, kar je za šmarnični altar potrebno. Zadnji večer pred Marijinim mescem je bilo že vse dovršeno. Prelepi kip prečiste Device, ki ga je bila od svoje dobre boterce v dar dobila, stal je v sredi na čisto bellem prtju, ki ga je spredaj

precej veliko čez omaro viselo; tu je bilo lepo in

umetno všito Marijino presladko ime s cvetlicami ovenčano. Ob obeh straneh so bili po zidu lepi venci razpeti, poleg Marijine podobe pa sta stala dva lepa šopka umetno narejenih vrtnic. Njen bratec Dragotin posodil jej je s svojega altarčka svitle svečnike, da bi imel tudi nekaj deleža pri tem svetem opravilu. Nataknila sta lepe pisane svečke in Dorica je še olja nalila v rudečo svetilnico pred kipom. Vse je bilo lepo okusno narejeno; vsakemu je bil altarček všeč, kdor ga je videl.

Oglejmo si pa zdaj to, kar je pri šmarnicah glavna reč: kako sta bratec in sestra šmarnice obhajala?

Predšmarnični večer molijo vsi skupaj pred altarčkom rožni venec in loretanske litanije, pa še nekaj molitvic

ter slednjič zapojejo dve naših premilih pesem; Dorica namreč ima prav lep »sopran«, Dragotinček pa zna kaj lepo v »sekund«; seveda je tudi družina pomagala, vsako po svoje, možki bolj v debelih, ženske pa v tankih glasovih. Zelo lepo zares se je začel prvi večer. Toda stojte; molitev pa petje, če je še tako glasno in ubrano, še ne zadostuje: majnik mora sleherni dan pri otrocih kako čednost vzbuditi; vsak dan je mora storiti modrejše, poslušniše, krotkejše — boljše! Toraj kako je bilo?

Včeraj je Dorica dobila nov klobuk (bila je namreč iz imovite hiše). Ponosno si ga dene na glavo, ga popravlja ter se nečimerno ogleduje v ogledalu zopet in zopet. »Ej, kako se mi lepo poda! To se boste Rezika pa Nežica spogledovali, ko me boste v novem klobuku videli; to me boste zavidali!« — Tako se je ogledovalo in govorilo nečimerno dekle; Mati božja pa je stala na omari na belem prtu med krasnim cvetličjem in blestečimi svečniki — pozabljena: ona, ki je bila ves čas najponižniša, najpohlevniša! O ko bi mogla podoba jokati, menim, da bi se ji oči s solzami napolnile in milo bi se pritožila nad tako nečimernostjo.

Kaj pa Dragotinček?

Ko se je še nečimerna Dorica pred ogledalom sukala, se tiho priplazi v sobo in porogljivo zavpije: »O ti nečimerna goska ti!« — »Ali mar nisem lepa, Dragotin?« ga vpraša, — »Grda, Dora, grda kakor sova, kakor čuk,« ji zabavlja; »le lišpaj se, saj vendar nikoli ne boš lepa, veš!« Ob enem pa se spakuje in »kaže osle«, da se razžaljena sestra še bolj razjezi in s srditim glasom zakliče: »Tiho, molči!« On pa le noče nehati; beseda dá besedo, čedalje hujše zabavljice letijo od obeh strani. Ko besedi zmanjka v žrjavici hude jeze, zamahne razkačena Dorica s pestjo in pri tej priči pokaže rudeče in skeleče lice Dragotinovo, kaj se je zgodilo. Ko bi trenil, zgrabi tudi on sestrico za kite in ji v jako kratkem času njen gorki udarec trojno povrne (učeni gospodje bi dejali: s tristoterimi odstotki = 300%).

Ko se je vojska najbolj razgrela, pa neka druga moč oblasno poseže vmes. Mati namreč stopijo v sobo in potisnejo bratca v en kot, sestrico v drugaga.

Nekaj časa nič ne rekó, kajti bili so modra, plemenita gospa, že na obrazu se jim je bralo nekaj vzvišenega, nekaj svetniškega. Ko se pa otrokoma huda jeza najprej sprevrže v glasen jok, potlej pa v tiho tresoče se ihtenje in se slednjič umiri, vprašajo, kaj je bil vzrok toliki razburjenosti, potlej pa spregovorijo resne besede s solznimi očmi: »Ljuba otroka, kaj sta storila? O kako vaju mora biti Mati božja žalostna! Čemu so ji vajine šmarnice, če ji srca ne dasta? Čemu altar, čemu cvetlice, čemu luči? Ali bi ne bilo bolje, da bi angelj iz nebes prišel in bi ves vajin altarček odnesel iz sobe, v kateri se tako godi! — O nesrečneža, kako sta skazila tako lepo pričete šmarnice! Sinoči tako lepa angeljska pobožnost tukaj, danes pa tako grda grešnika!! — Le za eno reč vem, s katero se dá vajina nesreča popraviti. Dorica, pojdi sem! Zdaj pa ti! Tako. Tukaj se sprijaznita, podajta si roki in iz srca si razžaljenje odpustita! Potlej pokleknita pred Marijin altarček in prosita jo najprej za odpuščanje, potlej pa še posebej za milost, da bi mogla dobro spoved opraviti. Kajti še danes morata iti k spovedi in jaz pojdem z vama. Mislila sem sicer pozneje iti; a ker se je vama to primerilo, moramo precej danes opraviti, ker z grešnim srcem, to sama vesta, ne moremo šmarnic dobro obhajati.«

Ni mi treba praviti, da se je vse to, kar so mati rekli, tudi spolnilo, kajti ta mati niso imeli navade dvakrat ukazovati. Le to moram še pristaviti, da sta se po spovedi tudi oba popolnem poboljšala: Dorici se je prevzetnost in nečimernost studila in brez potrebe se ni nikdar v zrcalu gledala; Dragotin pa sestri ni več nagajal, tudi sicer sta se na vso moč prizadevala pridniša biti. Šmarnice so se pri tej dobri hiši tisti večer in pozneje ves čas obhajale v najlepšem redu in ob koncu majnika so z ginjenim srcem zapeli zahvalnico in tisto genljivo poslovljanje:

Z Bogom! dan's Marija pravi,

Z Bogom! srčno vas pozdravi itd.

2.

Preselimo se iz bogate plemenite hiše v kraj revščine in pomanjkanja ter pogledjmo, kako osamela pa bogoljubna siročina obhaja šmarnice.

Živel je v nekem samotnem kraju ubog deček Jakec, ki ni imel več starišev in je moral služiti pri možu, ktereга so mu bili ranjki stariši v varuha odložili. Ta varuh je bil premožen kmet; a kar imajo varuhi, tega nimajo sirote. Jakec je ostal ubožen Jakec, ki je bogatemu kmetu gosi pasel. Pa ubogi gosar je bil dobra dušica in je ob suhem koščeku kruha in hladni studenčnici vedno veselo žvižgal in pel. Njegovo opravilo je bilo sicer dolgočasno, a ravno zato mu je bilo tem ljubše, ker se je mogel še marsikaj učiti in je imel na samotnih travnikih dovelj časa, vse dobro premisliti, kar je lepega in koristnega slišal v šoli in v cerkvi. Nedavno je tudi zvedel, kaj so »šmarnice« in kako se najboljše opravljajo v Marijino čast in v lastno korist.

Že sicer je bil Jakec zelo udan Mariji Devici; odkar je pa še šmarnice spoznal, je žareče gorelo njegovo srce za Mater božjo. Večkrat se mu je milo zdelo, da nima lastne matere, in da mora pri tujih ljudeh živeti in po njih želji se ravnati; tem večja tolažba mu je bila, da je smel Marijo imenovati — svojo mater. Njej je v detinski priprostosti vse zaupal; njej je potoževal svoje grenkosti in britkosti; ž njo se je gostokrat in dolgo časa pogovarjal kakor otrok s svojo lastno materjo.

Posebno hudo se mu je zdelo, da mu doma ni bilo nikjer tacega prostora, da bi si bil majhen altareček naredil in pri njem prelepe šmarnice obhajal. Toda ljubezen je najdljiva. Nenadno mu šine misel v glavo, ki se mu je zdela kakor misel iz nebes. Tam na polji, kjer je navadno gosi pasel, bilo je lepo »znamenje« Matere božje. V tem znamenji je bila tako lepa podoba Marijina, da se je je ni bilo mogoče nagledati. Vsak popotnik, če je imel le še količkaj pobožnega srca v sebi, se je ustavil pri tej mali kapelici in se priporočil nebeški Kraljici, ki je tako milo obračala svoje matrne oči za častilcem, kakor bi hotela o začetku reči: »Pridi k meni!« in na zadnje: »Bodi potolažen in zaupaj, tvoje prošnje niso bile zastonj!«

Pri tej tako priljubljeni podobi je toraj sklenil dobri pastirček Jakec obhajati šmarnice, prve v svojem življenji. Sklenil je v ta namen tri reči: podobo Marijino s cvetlicami zališati, vsak dan v Mari-

jino čast pred to podobo moliti, in iz ljubezni do nebeške Kraljice pridniši biti. In vrlo dobro je spolnoval svoj sklep. Od prvega do zadnjega majnika je bila častitljiva podoba Matere božje s poljskimi cveticami v vencih in šopkih vsaki dan na novo olepšana in vsaki večer je bogoljubni pastirček pred njo klečé molil sv. rožni venec in na vso moč si je prizadeval, da bi ljubega Boga tudi z malim grehom ne žalil.

3.

Vrnimo se od samotnega pastirja zopet v mesto. Tudi v mestu niso samo bogati ljudje, ampak mnogi živijo prav priprosto ali celó revno. Tacih ubožnih starišev hči je bila devetletna deklica, Julijana po imenu, jako pridna in blagosrčna. Nad vse je ljubila Boga in molitev je bila njeno največje veselje. Kdor pa Jezusa ljubi, ljubi gotovo tudi njegovo preblazeno Mater. Julija jo je ljubila in častila iz vsega srca.

Zadnji dan aprila priredila je pobožna deklica šmarčni altarček. Priprostejšega si skoro ne morete misliti. Na dilico v kotu je postavila podobico Matere božje, ki jo je bila v šoli dobila, in pred njo posodico, napolnjeno s poljskimi cveticami; spredaj je še iz pisanega papirja izrezljala in ovila nekoliko priproste olepšave. Umetnih cvetlic in šopkov pa ni mogla kupiti in tudi lučice ni mogla nobene prižgati, ker ni bilo denarja ne za olje ne za svečice.

Še tisti dan, ker je bil ravno somenj v mestu, pride njen stric in jo povabi, naj gre ž njim na somenj, bo plačal za njo, da bo videla novo »komedijo« in druge reči, ki so za otroke o sejmskem času tolikanj vabljive. Julika se v prvem trenutku močno razveseli, a nagloma postane resna in umolkne. Spomnila se je male součenke Marte, ki je v nasprotni hišici stanovala in živela v prebritkem pomanjkanji. Očeta in mater ni imela več; starejši brat je bil dninar ter je moral s svojim pičlim plačilom sebe, sestro in še na pol slepo staro mater preživiti. Julika si je že poprej večkrat kaj pri jedi pritrgala in nesla ubogi družinici. Zdaj ji pa kakor blisk šine misel v glavo: s tem za sejmovanje namenjenim denarjem bi se dalo

siromašni družini zdatno pomagati in jo vsaj za nekaj dni s kruhom preskrbeti. Strahoma razodene Julika stricu svojo namero; z vidnim veseljem ji stric to dovoli ter ji podá svitel tolar. Veselih korakov hiti blaga deklica k sosedu, da izroči stradajočim plemeniti dar. Oj kako se je solznih oči zahvaljevala uboga součenka in sto in sto blagrov ji je dajala onemogla stara mamica!

Ne dá se izreči, kako veselega srca je blaga Julika zvečer pričela šmarnice pred Marijino podobico in kako goreče je molila pa kako zadovoljna spat šla ter v malo trenutkih sladko zaspala v tolažilni zavesti, da je šmarnice pričela s tako dobrim delom. — Po noči pa je imela silno lepe sanje. Sanjalo se ji je, da se njen priprosti šmarnični altarček leskeče v tisočernih lučicah, dva angelja pa sta spletala prelepo dišeče vence in v dražih posodicah na altarček postavljala prekrasne cvetlice. »Tvoja dobra dela, ljubo dete«, ji nebeški duh razklada, »so Bogu dopadljive cvetlice in radostno jih vsprejema Mati nebeška; tvoja krščanska ljubezen plamti v prelepi luči ter oveseljuje in tolaži njeno presladko materno Srce za toliko razžaljenj, s katerimi jo žalostijo hudobni otroci. Ti, draga Julika! si ji pripravila krasen šmarnični altar. Blagor usmiljenim!«

4.

Ali uboga sirotica Marta, ktero je Julika tako blagodušno podpirala, ni imela nič šmarnic? O, tudi ta sirotna deklica, eno leto mlajša od Julike, je opravljala šmarnice, ker je bila pobožna in posebno vneta častilka Marijina, čeravno še tako majhna. Altarčka si sicer ni mogla narediti, kajti stanovali so v silno tesni sobi, v kateri so imeli komaj najpotrebniših reči, stene pa so bile prazne in gole, pa še vlažne. Vendar šmarnic ni noben dan opuščala, marveč molila je vsaki večer s staro mamo sv. rožni venec in še več Marijinih molitvic, nekaj iz molitvene knjižice, nekaj jih je pa na pamet znala; slednjič je še vselej pobožno poljubila lepo Marijino podobico, ki jo je bila od gospoda kateheta dobila v spomin pridnosti in v plačilo zglednega vedenja; a vselej je podobico zopet v knjižico spravila, kajti, ko bi

jo bila na vlažno steno obesila, bi se ji bila kmali popolnem spridila. Poleg tega si je prizadevala, še kaj drugega dobrega storiti iz ljubezni do Marije, Kraljice majnikove. Povem le to, kar se je zgodilo 5. majnika.

Ta dan je uboga deklica peljala popoldne svojo ljubljeno, skoro slepo staro mamo na travnik pred mesto, da bi se nekoliko zdravega zraka navžila. Pa surovi dečki so se pridrvili za njima in so začeli ubogo starko zmerjati, ji slepoto in beraštvo očitati ter grda imena dajati. Marti je tako zmerjanje hudo dejalo in je svarila in prosila razposajene dečke, naj nikar ne žalijo stare ženice. Pa nič ni pomagalo; čem bolj je svarila in prosila, tem bolj so zmerjali in nagajali. Debele solze se utrinjajo dobremu otroku iz oči in kapljajo čez blede obličje na mrzla tla.

Stara mati silijo domu, ker se jim uboga vnukinja smili; za svojo osebo se ne zmenijo, ker so vajeni že vsega hudega, a dobro dete se jim v srce smili. »Nič ne maraj, ljubo dete«, začnejo prigovarjati, »pred Bogom mi ubožčeki ravno toliko veljamo, kakor srečni bogatinci, če smo le v resnici dobri; pozabi, kar so zlobneži govorili!« — Na to se vzdignete in odpravljate proti domu. Zdaj pa eden izmed hudobnežev pobere kamen in ga zažene proti Marti; kamen jo toliko zadene na čelo, da začne krvaveti. Če tudi mala rana ni hudo sklela, vendar jo je srce neizmerno bolelo, ko si je s čela kri brisala in mislila, kako je od vsega sveta zapuščena in ga ni človeka, da bi se potegnil zanjo. Krohotaje se razkropijo zlobni dečki. V dekličnem mladem srcu pa nastane huda vojska: zamera, jeza, sovraštvo na eni strani, — nauk in zgled Jezusove krotkosti in potrpežljivosti na drugi strani! Vendar vojska je bila kratka: solze kmali prenehajo, mlado pa tako zelo užaljeno srčice začne mirneje biti; le še malo meglice — ne jeze ampak mile žalosti jo obdaja, ko pride domu. Zvečer pa, ko prične svoje ljube šmarnice, je že popolnem jasno v njenem dobrem srcu, kakor bi se ne bilo nič zgodilo; le ob koncu jo še enkrat solze posilijo, ko prične tako-le moliti: »Ljuba Mati božja! Tebi darujem bolečino, ki je danes moje srce zadela; iz ljubezni do Tebe popolnem odpustim dečkom, ki so mene in staro

mamo tako zeló užalili in onemu, ki me je s kamnom napadel še posebej; nikar ga ne kaznuj, marveč blagoslovi ga in povrni mu dobro za hudo; pomagaj pa tudi meni, da bom mogla čedalje boljša biti«.

Po tej molitvi vsa utolažena sladko in mirno zaspi. V spanji pa se ji zdi, da se začnejo stene ozke in nizke sobice širiti, strop pa vzdigovati: beraško stanovanje se spremeni v prekrasno cerkev. V nepopisljivo lepi bliščavi se prikaže prečista Devica na zlatem prestolu s prekrasno krono na glavi, množica angeljev jo obdaja. Prijazno se nagne proti Marti in z nebeško milim glasom jo nagovori: »Marta, danes sem prišla k tebi, da tukaj šmarnice obhajam; tvoje malo stanovanje naj bo cerkev, tvoje blago srce pa altar. Močno si me oveselila, ker si jezo in sovraštvo premagala; sovražnike ljubiti, je meni in mojemu Sinu prav posebno všeč. Bodi blagoslovljena zato«.

Marti se je zdelo, da se je pri zadnjih besedah prikazen tako globoko priklonila, da se je njenega čela rahlo dotaknila. Ko se prebudi, čuti se neizrekljivo srečno. Na novo obljubi predobrotljivi Materi nebeški detinsko ljubezen in zvestobo, kar je tudi do smrti natanko spolnovala. Pozneje se je v samostanski tihoti popolnem posvetila Marijini službi in je dosegla veliko popolnost v vseh krščanskih čednostih ter je umrla tako srečne in vesele smrti, kakor le zvesti Marijini otroci umirajo.

*

*

*

Kaj ne, zdaj bi pa radi zvedeli odgovor na to, kar sem najprej vprašal: kateri šmarnični altarček je bil najlepši? Pa ravno tega vam ne morem odgovoriti. Godi se mi kakor onemu kmetu, ki je prišel v somenj in so se mu vse reči zdele tako lepe, da si nobene ni mogel izbrati rekoč: »Eno je lepše ko drugo!« Tako sodbo moram tudi jaz izreči o detinskih šmarnicah, ktere sem tu opisal: ene so lepše od drugih! Dorica in Dragotinček sta jih izvrstno obhajala, ker sta po svoji zmožnosti tako lep altarček Mariji napravila, posebno pa, ker sta se temeljito poboljšala, kajti če se pravega poboljšanja angelji v nebesih veselijo, kako da bi se na zemlji ne veselili stariši, odgojitelji itd.? Pobožni pastirček,

ljubeznjivi Jakec, je šmarnice tako vrlo dobro opravljajal, da si ga ne upam za družimi staviti. Da ste pa tudi Julika in Marta izvrstno jih obhajali, priča temu so prelepe sladke sanje. Vsi so vsaki po svoje izvrstno opravili svojo pobožnost. Le še vi tako storite in po svojih okoliščinah in zmožnostih si še kaj novega izmislite in pridenite: za Marijo naj vsikdar gorko bije vaše srce! Ona je najbogatejša pa tudi najboljša Mati, ki svoje dobre otroke za vsako najmanjšo ljubav bogato poplača.

Kaj naj zapišem?

Kakor ta-le podoba kaže, tako se je tudi meni že mnogokrat godilo, zlasti takrat, ko je bilo treba težko nalogo izdelovati. Rad bi bil kaj zapisal, pa nisem vedel kaj; a po daljšem premisliku prišla je dobra misel in ta je privabila za seboj še družih primernih misli in papir se je začel polniti s pisanjem.

Kdor hoče kaj pametnega zapisati, mora poprej dobro premisliti. Da, še bolj je treba prej pomisliti, predno hoče kdo kaj zapisati, kakor takrat, ko hoče govoriti: